

EUROOPA LIIDU MAJANDUSPOLIITIKA 2009. AASTA IV KVARTALIS

Euroopa Liidu kvartaliülevaade, 4. veebruar 2010

Koostanud: Eesti Panga rahvusvaheliste suhete, finantsvahenduse ja õiguseksperdid

2009. aasta IV kvartalis jätkus majandus- ja finantssektori näitajate stabiliseerumine nii Euroopa Liidus kui ka mujal maailmas. Euroopas aga on majandusteemade keskmesse nihkunud eelkõige eelarveküsimused.

Liikmesriikide eelarvepuudujääk

Tänaseks on **ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus** algatatud 20 Euroopa Liidu riigis. Ainsad, kellel on õnnestunud hoida oma eelarvedefitsiit lubatud piires, on **Soome, Rootsi, Taani, Eesti, Luksemburg, Küpros ja Bulgaaria**. Euroopa Komisjoni sügisprognoosi hinnangul suureneb ELi keskmine valitsuseelarve puudujääk 2008. aasta 2,3%lt 2009. aastal 6,9%ni SKPst. Prognoosi kohaselt suureneb see ka 2010. aastal, kasvades keskmiselt 7,5%ni SKPst.

2009. aasta teisel poolel oli läbiv teema majanduse ja finantssektori **toetusmeetmete lõpetamise kavandamine**. Suurest eelarvepuudujäägist hoolimata on liikmesriigid riiklike toetusmeetmete vähendamise strateegia suhtes endiselt ettevaatlikud. Eelarvete reaalne vähendamine peab algama hiljemalt 2011. aastal. Mis puudutab finantssektori abipakette, siis need aeguvad ise, kui saabub meetmete lõpptähtaeg.

Eelarvepuudujäägi menetluse puhul tõusis päevakorda Kreeka eelarvestatistika kvaliteet. Nimelt teavitas Kreekas ametisse astunud uus valitsus, et riigi eelarvedefitsiit on eelmise valitsuse avaldatust rohkem kui kaks korda suurem. **Eurogrupi riigid on Kreekas ilmnenuid probleemide üle väga tõsiselt mures**, seda enam, et Eurostat on statistika kvaliteedi probleemidele viidates keeldunud Kreeka eelarvestatistikat kinnitast. Euroopa Komisjon koostas Kreeka eelarvestatistika olukorra kohta ka eraldi raporti. Probleemid Kreekaga mõjutavad paratamatult ka Eestit, suurendades Euroopa Liidu institutsioonide huvi meie statistika kvaliteedi vastu.

Finantsjärelevalve raamistik

Neljandas kvartalis jõudis vahefiniisisse **Euroopa Liidu finantsjärelevalve raamistiku reformimine**: liikmesriigid saavutasid kokkuleppe raamistiku põhimõtete kohta. Nende lõplikuks kinnitamiseks on aga vaja ka kokkulepet Euroopa Parlamendiga, kes kavatseb selle temaga jätkata võrdlemisi aeglasel tempos, kavandades hääletust õigusaktide üle alles 2010. aasta juunis. Seetõttu lükkas Euroopa Keskpank poole aasta võrra edasi Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) esimese kohtumise, mis tõenäoliselt toimub alles 2011. aasta alguses.

Nii ESRB kui ka järelevalveasutuste põhiline aruteluteema IV kvartalis oli asutuste roll ning õiguste ja kohustuste jaotus Euroopa Komisjoniga. Samuti arutleti uudsete menetlusviiside üle, mis annaksid

Euroopa Liidule (järelevalveasutustele ja/või Euroopa Komisjonile) suhteliselt vabad käed liikmesriikide järelevalvealasessse tegevusse sekkuda.

Finantsjärelevalve raamistiku reformi kontekstis lisas Euroopa Komisjon IV kvartalis päevakorda ka finantssektori direktiivide muudatuste paketi, mis on vajalikud uue raamistiku rakendamiseks. Paketi ja 2010. aasta I kvartalis esitatavate jätkuettepanekute arutelu jääb valdavalt 2010. aasta algusesse. Kuigi suur osa ettepanekutest on tehnilised, kujuneb ilmselt probleemseks järelevalveasutuste määruse kompromissina sündinud lepe, et asutuste täpne pädevus liikmesriikide vaheliste vaidluste lahendamisel tuleb kokku leppida just nende ettepanekute raames.

Finantskriisialane koostöö

2009. aasta kevadiste poliitiliste järelduste kohaselt on Euroopa Liidus jätkuvalt päevakorral olnud piiriüleste finantsinstitutsioonide järelevalve ehk **siht- ja lähteriikide koostöö finantskriisis**. Sisulisi leppeid IV kvartalis siiski ei sõlmitud. Endiselt pole kokkulepet kriisikulude õiglase jaotuse küsimuses ning ka siht- ja lähteriikide vastandlikud seisukohad pole kuigivõrd muutunud.

Euroopa Komisjon alustas IV kvartalis **avalikke konsultatsioone piiriüleste pangakriiside lahendamise raamistiku teemal**. Kuigi konsultatsioonide lõpptähtaeg oli 20. jaanuar 2010, võeti eesistuja Rootsi eestvedamisel juba 2. detsembri majandus- ja rahandusministrite (ECOFIN) kohtumisel vastu poliitilised järeldused, mis sisuliselt üksnes kordasid üle varem saavutatud kokkuleppeid. Sealjuures oli mitu ELi riiki selle vastu, viidates käimasolevatele avalikele konsultatsioonidele, mida ei tohiks poliitiliste järelduste tegemisega kallutada. Piiriüleste pangakriise puudutavad järeldused võeti detsembris siiski vastu. Esiteks soovis eesistuja lõpetada oma tööperioodi võimalikult terviklike järeldustega finantssektori kohta. Teiseks annab poliitiliste järelduste olemasolu märku sellest, et finantskriiside raamistiku ja kriisikulude jaotusega tegeletakse edasi ka finantsjärelevalve reformi kontekstis.

Arutelu piiriüleste finantskriiside lahendamise raamistiku üle jätkub 2010. aastal. Samas viitavad nii komisjoni kui ka Euroopa Panganduskomitee (EBC) tasemel toimunud kohtumised sellele, et väga kaugele ulatuvaid lahendusi 2010. aastal siiski oodata ei ole. Suure tõenäosusega **keskendatakse kriisihaldusraamistiku puhul liikmesriikide maksejõuetus- ja pankrotialaste õigusraamistike ühtlustamisele**, et ühetaoliste kriisihaldusinstrumentide kasutamine oleks võimalik, ilma et sellega kaasneks nende instrumentide tegelik ühtlustamine.

Euroopa Liidu laienemine

14. oktoobril 2009 avaldas Euroopa Komisjon järjekordsed aruanded Euroopa Liitu pürgivate riikide edusammude kohta. Nii asjaosalisele enesele kui ka kõigile laienemismeelsetele liikmesriikidele oli sedapuhku kauaoodatud peauudiseks komisjoni selge soovitus alustada (lisaks Horvaatiale ja Türgile) liitumisläbirääkimisi Endise Jugoslaavia Vabariigi Makedooniaga.

Peale 2008. aasta eduaruannet (5.11.2008) on Euroopa Liidule ühinemistaotluse esitanud neli uut riiki: **Montenegro** (15.12.2008), **Albaania** (28.04.2009), **Island** (16.07.2009) ja **Serbia** (22.12.2009). See tõestab ilmekalt, et Euroopa Liit on endiselt atraktiivne poliitiline ja majandusühendus.

Erakordselt kiiresti kulges Islandi avalduse menetlemine. Komisjon sai ülesande koostada sellekohane arvamus juba 27. juulil toimunud üldasjade ja välissuhete nõukogul. Mõningane tagasilöök tuli aga Albaania avalduse puhul, mida pole siiani õnnestunud nõukogust läbi saada¹, kuigi enamiku liikmesriikide seisukohast on avalduse menetlemine tehniline protseduur, mida ei tohiks politiseerida.

Kõige positiivsema hinnangu komisjonilt sai **Makedoonia**, kes on kandidaatriigina juba alates 2005. aasta detsembrist kannatamatult ühinemisläbirääkimiste alustamise soovitus oodanud. Käesoleva aasta eduaruandes andiski komisjon selge soovitus alustada Makedooniaga ühinemisläbirääkimisi. Positiivset uudist varjutab riigi nime lahendamata küsimus Kreekaga. Nimeküsimuse lahendamine ei ole läbirääkimiste alustamise tingimuseks, kuid on siiski oluline.

Euroopa Komisjoni uus koosseis

27. novembril 2009 esitas Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso **komisjoni uue koosseisu**, kel tuli enne ametlikku kinnitust läbida kuulamine Euroopa Parlamendis 11.–19. jaanuaril ja parlamendi hääletus 26. jaanuaril. Bulgaaria volinikukandidaadi väljavahetamise tõttu lükkus volinike uue koosseisu töö alustamine 1. veebruarilt 9. veebruarile 2010. 27st volinikust 14 kuulusid ka eelmise komisjoni koosseisu.

Üldiselt võib öelda, et kõik majandusvaldkonna portfellid läksid seekord pigem suuremat reguleeritust pooldavate riikide valdusse: **siseturg Prantsusmaale, kaubandus Belgiale, tööstus ja ettevõtlus Itaaliale ning konkurents Hispaaniale**. Eesti Panga ülesannete seisukohast kõige olulisematest portfellidest läks **majandus- ja rahandusküsimuste portfelli (DG ECFIN) soomlasele Olli Rehnile ning siseturu- ja teenuste (sh finantsteenuste) portfelli (DG MARKT) prantslasele Michel Barnier'le**.

Riigisisene koostöö Euroopa Liidu alal

2009. aasta lõpus koostati riigi tasandil hinnang Eesti eesmärkide täitmisele **Tšehhi ja Rootsi eesistumise** ajal. Olulisemad teemad olid **eurovalmiduse** nimel töötamine, **energiajulgeoleku küsimused** ning **infotehnoloogia agentuuri loomine**. Ühtlasi pandi paika 2010. aasta 1. jaanuaril alanud **Hispaania eesistumiseks**. Eesti jaoks on kõige olulisem teema järgmistel eesistumisperiodidel **euroalaga liitumine**.

¹ Vastu on Saksamaa, keda omakorda toetab Holland.